

154652	7-7-1936	20-10-1936 met gebroken vleugel gevangen te Mingo, Goudkust, Afrika (0° 11' O., 5° 44' N.).
48357	28-6-1932 Hoek van Holland	20-10-1936 geschoten te Coroa tusschen Bissau en Bolama, Portugeesch Guinea, W. Afrika.
118656	4-7-1933 Texel	Eerste week van November 1936 gedood te Mossamedes, Angola, Afrika.
47771	12-7-1925 Kerkwerve	1-12-1936 gevangen en vrij gelaten te Benguella, Angola, Afrika.

(Slot volgt).

Ornithologie van Nederland

1937, 2e mededeeling.

Naar bij de Redactie ingekomen gegevens samengesteld

DOOR

TEN KATE.

Corvus c. cornix L. — Bonte kraai.

Op 11 en op 18 Mei 1937 nam ik bij den vijver van het Ringstation Wassenaar telkens één ex. (hetzelfde?) van de bonte kraai waar.

(J. C. Koch).

Mei-waarnemingen zijn niet zoo zeldzaam, althans uit het kustgebied. (Zie „De Ned. Vogels”, 1, p. 58).

(t. K.).

Loxia c. curvirostra L. — Kruisbek.

Opmerkelijk geworden door het luide gelok nam ik in den morgen van 11 Mei 1937 één enkele adulte kruisbek waar, die zich geruimen tijd in de toppen van een tweetal denneboomen van het Koningsbosch, Haagse duinen, ophield en eindelijk in Z.O. richting verdween.

(J. C. Koch).

Fringilla montifringilla L. — Keep.

Op 27 Juni 1937 hoorde ik in het Rijsterbosch een geblèr, dat niet zooals ik eerst dacht, van een groenling afkomstig was, maar van een keep, die toevallig vrij laag bij ons in de dennen kwam zitten.

(G. Bosch).

Voor vroegere zomervoor-waarnemingen zie „De Ned. Vogels”, 1, p. 117.

(t. K.).

Emberiza icterica Eversmann — Bruinkopgors.

Op 18 Mei 1937 op Urk vertoevende, vernam ik, dat aldaar einde Februari „een gele vogel met bruine kop” was gevangen; de vogel had tussen mussen op de grond gezeten. De vanger had hem verkocht aan een vogelliefhebber, dien ik persoonlijk kende en waar ik de vogel inderdaad in zeer goede conditie aantrof; het bleek een ♂ van de bruinkopgors te zijn. De vogel bevindt zich thans in mijn coll. en is het 2e ex., dat in ons land werd gevangen (zie dit tijdschr., 7, 1934, p. 88). Mogelijk is ook dit een

ontsnapte kooivogel, hoewel de plaats van vangen — midden in het IJsselmeer — zulks in dit geval iets minder waarschijnlijk maakt. Vleugelmaten: l. $93\frac{1}{2}$; r. 93 mm. (t. K.).

Regulus i. ignicapillus (Temm.) — Vuurgoudhaantje.

1 Juni 1937 nam ik te Arnhem in den tuin van de Soeurs du Sacré Coeur (Velperweg) een zingend vuurgoudhaantje hoog in een plataan waar. Later vloog het in een conifeer, waar ik het diertje op 1 m afstand nauwkeurig determineeren kon. In dezen tuin staan naast allerlei loofboomen verschillende hooge coniferen. (J. N. van den Brink).

Afgezien van de bekende positieve broedgevallen bij Breda en Enschede en het waarschijnlijk nestelen bij Zutphen, is er nog één waarneming van overzomeren van een zingend ♂, te Paterswolde, gepubliceerd („Ardea”, 15, p. 65). (t. K.).

Bombycilla garrulus (L.) — Pestvogel.

Hieronder volgt, provincie-gewijs gerangschikt, een overzicht van de jongste pestvogel-invasie, samengesteld naar ingezonden gegevens en hetgeen ik dienaangaande verder in de literatuur en pers kon vinden.

Friesland:

Ameland: 6 Maart 1 ex. dood gevonden („dezer dagen”) (med. Bosch).
 Driesum: 26 Febr. 1 ex. ontvangen door Bosch.
 Dokkum: 12 Maart 1 ex. ontvangen door poelier de Jong (med. Bosch).
 Oudkerk: 2 Maart 1 ex. ontvangen door Bosch.
 Huizum: 24 Febr. 5 ex.; 25 Febr. 15 à 20 ex.; 26 Febr. eenige; 28 Febr. 5 ex.; 20 Maart 5 ex. (Bosch en med. Bosch).
 Leeuwarden: 27 Febr. 5 ex.; 1 Maart 2 ex.; 6 Maart 1 ex.; 9 Maart 1 ex.; 10 Maart 1 en 2 ex.; 12 Maart 1 ex. ontvangen door Bosch (Bosch en med. Bosch).
 Bergum: 3 Maart 1 ex. ontvangen door Bosch.
 Sneek: 25 Febr. 1 ex.; 28 Febr. 1 ex. (med. Bosch).
 Joure: 25—31 Jan. 1 ex. (med. Bosch).
 Heerenveen: 25 Febr. 1 ex. (med. Bosch).
 St. Nicolaasga: in de week van 25—31 Jan. 1 ex. eenige dagen (med. Bosch).
 Oosterzee: in de week van 21—28 Febr. 6 ex. gedurende drie dagen (med. Bosch).
 Lemmer: 31 Jan. 1 ex. (med. Bosch).

Drente:

Zie „In Weer en Wind”, 1, p. 126, waar echter geen speciale localiteiten en data worden genoemd.

Gelderland:

Veluwe: (Strijbos, „De Telegraaf”, 26 Maart 1937).
 Arnhem: (zie dit no. p. 132). Geen data en localiteiten.

Noord-Holland:

Texel: („Lev. Nat.”, 42, p. 30; Strijbos, l.c.).
 Den Helder: 24 Febr. 1 ex. („Lev. Nat.”, 41, p. 383).
 Slootdorp (Wieringermeer): 23 Febr. 1 ex. (med. Bosch).
 Bergen-Binnen: 26 Maart 1 ex. („Lev. Nat.”, 42, p. 28).

Alkmaar: 25—26 Febr. 2 ex.; 24 Maart 2 ex.; 29 Maart 2 ex.; 2 en 3 April 2 ex. (med. Bosch).

Castricum: eerste week van Maart (med. J. P. Bouma).

Bloemendaal: („Lev. Nat.”, 42, p. 30).

Overveen: (ibidem).

Haarlemmermeer: 2 April („sinds eenige dagen”) 1 ex. („Lev. Nat.”, 42, p. 63).

Amsterdam: ± 7 Maart 1 ex. (ibidem).

Huizen: 7—9 Maart 12 ex. („Lev. Nat.”, 42, p. 28—29).

Zuid-Holland:

Den Haag: „In de tweede helft van Febr.” (med. M. J. Teekke); 1 en 2 Maart 4 ex.; 3 Maart 8 ex.; 4 Maart 10 ex.; 7 Maart 9 ex. (laatste drie waarnemingen in ongeveer zelfde omgeving; zie ook foto in „De Haagsche Courant” van 8 Maart 1937) (J. P. Bouma).

Kinderdijk: 22 à 26 Febr. 1 ex. („Lev. Nat.”, 41, p. 383).

Dordrecht: (zie dit no., p. 132).

Noord-Brabant (Strijbos, l.c.): geen data en localiteiten.

Volgens Strijbos (l.c.) werden de eerste al gesignaleerd in het laatst van December 1936 en in het begin van Jan. 1937; in Friesland verschenen de eerste in de laatste week van Januari (zie boven) in de streek tussen Joure en Lemmer, terwijl de meeste waarnemingen vielen vanaf de laatste week van Februari en in de eerste week van Maart. De laatste waarnemingen zijn van begin April (Alkmaar en Haarlemmermeer, terwijl er ook een dubieuze waarneming is van 1 ex. te Leeuwarden op 3 April).

Buitenland:

In Finland waren, althans in het Zuiden, buitengewoon veel lijsterbessen, die o.a. bij Helsingfors door geweldige scharen lijsters, vooral *Turdus pilaris*, werden opgegeten, welke daar dan ook nog tot ongeveer einde Januari bleven toeven. Waarschijnlijk kwamen de pestvogels pas in Zuid-Finland, toen deze bessen al grotendeels op waren en was dit tevens de reden, dat zij vrijwel direct doortrokken.

Ook in Estland was de oogst buitengewoon groot, maar daar waren slechts weinig plundersaars in de herfst en de voorwinter. Plotseling verschenen begin Februari, hoofdzakelijk op 4 en 5 Februari, zeer grote scharen pestvogels, die alle bessen in een paar dagen radicaal opruimden en even plotseling weer verdwenen.

In Denemarken verschenen de pestvogels, op 25 Februari, tamelijk talrijk in Seeland, waarschijnlijk uit het Noorden; ze werden waargenomen tot 17 Maart. In Duitsland begon in Oost-Pruisen de invasie vanaf 2 Februari, in westerlijke richting, weken lang aanhoudend; daarna volgden de andere provincies. Midden Maart werden ze ook in Weenen gezien en op 1 Mei 300 à 400 stuks op 1000 m hoogte in Karintië.

Van terugtrek in de maanden Maart—Mei werd in Oost-Pruisen bijna niets bemerkt. („Vogelzug”, 8, p. 67 en 132—133). (t. K.).

Acrocephalus paludicola (Vicill.) — Waterrietzanger.

Op 8 Augustus 1937 nam ik in een groot buitendijks biezen- en grasland aan het Noord-Hollandsch diep een ex. waar.

(P. G. Op de Coul).

Zie voor een opgave van verdere plaatsen van waarneming in het westen en noorden van ons land: „De Ned. Vogels”, 1, p. 248. (t. K.).

Oenanthe h. hispanicus (L.) — Blonde tapuit.

Op 7 Mei 1937 mij des morgens naar het Ringstation Wassenaar be-gevend, zag ik in de nabijheid daarvan een vreemde tapuit van dezelfde grootte als de gewone, met een zeer contrastrijke teekening: zwarte wangen en keel, witte bovenkop, zeer lichte borst en buik, zwarte vleugels en licht goudblonde achterkop, mantel en bovenrug, zoodat ik reeds direct vermoedde met een ♂ van de blonde tapuit, *Oenanthe hispanica*, te doen te hebben.

Zachtjes den vogel voor mij uit drijvend, in de hoop hem naar de baan te kunnen richten, riep ik binnen gehoorsafstand gekomen den zich daar bevindenden medewerker J. P. Bouma aan en beduidde hem omzichtig te naderen. Samen hadden wij nog wel een klein kwartier tijd, terwijl wij poogden den vogel om te loopen en op te drijven, nauwkeurig waar te nemen en onze waarnemingen te vergelijken: de staart was, uitgenomen het midden, welks distale helft zwart was, bijna geheel wit met een eindzoom van zwart, echter veel smaller dan bij de gewone tapuit, hetgeen bij het staart spreiden bij het zich neerzetten zeer duidelijk was. Herhaaldelijk werd een prooi van den grond opgepikt en het gedrag onderscheidde zich in niets van dat van *Oenanthe oenanthe*, met hetzelfde staart spreiden, kop duiken en staart wippen; een geluid hebben wij niet vernomen.

Bij bestudeering van illustraties bleek, dat Naumann een prachtige plaat bevatte, die echter niet geheel met onze waarneming overeenstemde. Van het voorjaarskleed waren nl. ook de onderzijde en vooral de flanken met hetzelfde goudgeel als de bovenzijde bewaasd aangegeven, terwijl Schlegel's plaat boven- en onderzijde wit aangeeft, doch maken verschillende auteurs als het Practical Handbook, Alexander Koenig, Stresemann en Hartert gewag van het uitermate wisselende der kleeden en noemen ook de witte onderzijde; het Practical Handbook vermeldt, dat door afslijting van de dekveeren de goudblonde kleur veelal te loor gaat.

De huiden dezer vogels, die in het Rijksmuseum van Natuurlijke Historie te Leiden bewaard worden, vertoonen geen van alle bedoelde goudgele kleur, hetgeen wellicht mede aan verbleeking door ouderdom mag worden toegeschreven.

Bij verdere vergelijking met de schetsen in het Practical Handbook bleek, dat de door ons waargenomen uitbreiding van het zwart aan de keel overeenkwam met de zwartkelige phase van den vorm *hispanica*, zoodat aangenomen mag worden, dat wij hier te doen hebben gehad met een ♂ van *Oenanthe hispanica hispanica* (L.), die sedert H. Schlegel (1860) niet meer in de Nederlandsche avifauna's is genoemd.

De blonde tapuit bewoont de landen van het westelijk Middellandsche Zeebekken tot den Zuidvoet der Alpen en Zuid-Tirol en deze vorm, *hispanica*, wordt de westelijke vorm genoemd; de oostelijke vorm *melanoleuca*, waarvan de ♂♂ eveneens de zwart- en de witkelige phase vertoonen, komt aan den oostelijken kant van genoemd bekken voor en broedt vanaf W.-Perzië, Klein-Azië, Palestina, Griekenland, Bulgarije, Roemenië, Zuid-Rusland tot Dalmatië en wellicht in Z.-Italië.

In de Nederland omringende landen is deze vogel ook aangetroffen, zoo in Duitschland (o.a. Helgoland) verschillende malen en in Groot-Brittannië 13 maal

(11 × verkregen en 2 × gezien) en wel 8 zwartkeel ♂♂, 4 witkeel ♂♂ en 1 ♀.
(J. C. Koch).

Hirundo r. rustica L. — Boerenzwaluw.

Op 23 Maart 1937 zag ik één ex. van de boerenzwaluw te Oud-Valkenburg (L.), terwijl de gemeenteveldwachter elders in dezelfde gemeente op die datum ook één ex. waarnam en door landbouwers ter plaatse meerdere exemplaren werden gezien. (P. A. Hens).

Tot nu toe waren de vroegste data: (voor Friesland) 24 Maart en (voor Limburg) 25 Maart („De Ned. Vogels”, 1, p. 323). (t. K.).

Buteo b. buteo (L.) — Buizerd.

In het Gortelsche bosch, behoorende tot de Kon. Houtvesterij te Vaassen, nestelde in 1937 de buizerd in een oud beukenbosch. Het horst bevond zich op ± 15 m hoogte en bevatte in de derde week van Juni twee bijna volwassen jongen. Een en ander werd mij medegedeeld door den Kon. Houtvester W. Brantsma, die deze soort al een reeks van jaren als broedvogel in Gortel kent en haar zoowel in loof- als naaldhout aantrof. In het Wekeromsche Zand (gem. Ede) broedde eveneens een buizerd met gunstig gevolg.

Ir. H. N. Duijjes te Zwolle berichtte mij, dat zich in het broedseizoen 1937 op het landgoed Eerde bij Omme een horst van den buizerd bevond met drie jongen, terwijl ook op „Het Junne” een paar drie jongen groot bracht. (A. B. Wigman).

Accipiter gentilis gallinarum (Brehm) — Havik.

Op 29 Maart 1937 bevond zich een havikshorst in aanbouw op „De Ginke”, tusschen Ede en Wolfheze; 31 Maart bezocht ik het op ± 7 m hoogte in een ouden pijnboom gelegen nest, dat merkbaar omvangrijker was geworden; in de onmiddellijke nabijheid lagen de resten van een pas geslagen eekhoorn. Tot mijn spijt bleek het horst later te zijn verlaten. Het was op ongeveer 1½ km gelegen van de plaats, waar ook in 1935 en 1936 de havik trachtte te broeden, doch beide keeren verstoord werd (zie dit tijdschr. 9, 1936, p. 81).

In de derde week van Mei 1937 troffen de opzichters van „Het Planken Wambuis” in een pijnboom het horst van den havik aan op de zuidelijke grens van deze bezitting, nabij „Johannahoeve” (Wolfheze). Op 9 Juni bezocht ik het wederom en toen bleek het nog steeds drie eieren te bevatten, welke onbevruucht en verlaten bleken. Vermoedelijk is de boscharbeid in het koude broedseizoen de oorzaak der mislukking.

Er bevonden zich resten van konijnen en eekhoorn (juv.) op het nest.

Wij kregen in het seizoen 1937 kennis van twee broedgevallen van den havik op Het Nationale Park „De Hogeluwe”, waar de soort geregeld pleegt voor te komen en zich blijkbaar langzaam uitbreidt. Bij ons bezoek op 17 Mei bleek er één onwillekeurig te zijn verstoord door werkzaamheden in de buurt van het nest, waarin zich drie eieren bevonden. Het andere paar had zich gevestigd in hetzelfde horst, dat in 1936 nog laat in het seizoen twee onbevruuchte eieren bleek te bevatten, die toen — 24 Juni — nog steeds bebroed werden, doch daarop door ons zijn verwijderd (zie dit tijdschr., 9, 1936, p. 143).

Thans hadden de vogels meer succes; zij vlogen beiden luid roepend boven het bosch, zoodat mag worden aangenomen, dat het nest kleine jongen inhield. Beide horsten bevonden zich in naaldhout, zooals steeds op dit gebied, ter hoogte van $\pm$ 8 m. Op een aangrenzend terrein houdt zich eveneens een paar dezer soort op.

Ook nestelde de havik wederom in de Varkensbaan van het Nationale Park; dit horst bevatte in de derde week van Juni twee vrijwel volwassen jongen. Op de nabijgelegen terreinen van het Departement van Defensie werden ongeveer tezelfder tijd twee juv. haviken uit het nest gestolen, die door een paar vogelvangders te Hoenderlo te koop werden aangeboden, doch in beslag werden genomen en door den Ambtenaar van het O. M. te Zutphen, ons medelid mr W. J. H. S t a m, in vrijheid werden gesteld. In het Wekeromsche Zand (gem. E d e) broedde eveneens met gunstigen uitslag een havik.

Naar de heer Ir. H. N. D u i j f j e s te Zwolle mij schrijft, bevond zich in het broedseizoen 1937 op het landgoed Eerde bij O m m e n (Ov.) een horst van den havik met één jong, terwijl ook op „Beerse” een nest werd gevonden dat jongen bevatte. (A. B. Wigman).

Haliaeetus a. albicilla (L.) — Zeearend.

De zeearend, die zich sinds begin September 1936 den geheelen winter op Het Nationale Park „De H o g e V e l u w e” ophield (zie dit tijdschr. 9, 1936, p. 143), werd daar nog tot einde April 1937 door den opzichter W. N a b waargenomen. (A. B. Wigman).

Pernis a. apivorus (L.) — Wespendif.

Uit O t t e r l o (Gld.) ontving ik 24 Augustus 1937 een wespendif (♀), terwijl op 31 Augustus onder H a r s k a m p — in de nabijheid van Otterlo — eveneens een ex. dezer soort door mij werd waargenomen. In de buurt vond ik bijen- of wespenraat als vraatresten. Het is stellig niet onmogelijk, dat de soort dezen zomer in de omgeving der genoemde plaatsen heeft gebroed. (Jb. van de Peppel).

Wat de data betreft, kunnen het evengoed trekkers zijn geweest. Zelf ontving ik een ex. op 28 Augustus 1937, afkomstig uit Z w o l l e k e r s p e l. (t. K.).

Egretta g. garzetta (L.) — Kleine zilverreiger.

Op 23 Mei 1937 werd door 4 jongelui, die zich in een bootje bij de aalscholverkolonie van D r i m m e l e n (Brab. Biesbosch) bevonden, een spierwit reigertje met gitzwarten snavel en pooten waargenomen.

De vogel, die met ingetrokken hals ongeveer 15 m boven de boot vloog, was duidelijk kleiner dan een roerdomp en is door de jongelui beslist herkend als een kleine zilverreiger. Een van hen, de heer T. L e b r e t te Dordrecht, een uitstekend vogelkenner, staat voor de juistheid dezer waarneming in. (C. Eykman).

Behalve de twee gevallen, reeds vermeld door S n o u c k a e r t (Avifauna Neerlandica, 1908, p. 82—83) zijn er nog twee waarnemingen uit de allerlaatste jaren gepubliceerd: 2 Juli 1930 W o r k u m („Ardea”, 20, p. 72) en 17 Mei 1936 IJsselmeer bij H u i z e n („Ardea”, 26, p. 69). (t. K.).

Botaurus st. stellaris (L.) — Roerdomp.

Omtrent medio April 1937 werden in de z.g. „Hel”, een uitgestrekt moe-

rassencomplex onder V e e n e n d a a l, op de grens van Gelderland en het Sticht — doch nog op Utrechtsch grondgebied — in een vrij klein riet-perceel en op slechts enkele minuten afstand van een visschersbuurt, een drietal nesten van den roerdomp aangetroffen, elk met zes eieren. Door den zeer hoogen waterstand verdronken alle nesten, zooals aan V a n d e P e p p e l en mij bleek bij een op 27 April gebracht bezoek, toen wij een der vogels hoorden roepen en er ook een boven de broedplaats zagen wegvliegen. Reeds was toen — bij vallend water — weer een nieuw, vrij hoog gebouwd, nest aanwezig.

Hoewel de soort als broedvogel in dit gebied ons niet onbekend was, behoorde zij, evenals het woudaapje, toch tot de zeldzame verschijningen en moet m.i. de aanwezigheid van drie broedparen in zulk een betrekkelijk klein territorium als een bijzonderheid worden beschouwd.

(A. B. Wigman).

Roerdompnesten bevinden zich herhaaldelijk dicht bij elkaar; bij Kampen zag ik eens drie nesten tussen twee kribben aan de IJssel. (t. K.).

Cygnus b. bewickii Yarr. — Kleine zwaan.

Voorjaar 1937 nam de bewaker van het K a m p e r e i l a n d in de laatste April-decade nog geregeld kleine zwanen waar. Vanaf 30 April toefden er enige vóór de kust benoorden de Ramspol. Op 8 M e i waren er nog 3 of 4, op 25 M e i nog steeds 3 ex. terzelfde plaatse.

Voor vroegere zomerwaarnemingen, zie „Vogels Zuiderzeegebied”, p. 51. (t. K.).

Anas strepera L. — Krakeend.

Op 20 J u n i 1937 kwam een troep van 14 krakeenden overvliegen, toen ik met den bewaker van het K a m p e r e i l a n d aldaar in het terrein aan de mond van het Rechterdiep vertoefde.

Voor vroegere waarnemingen in dit gebied zie „Vogels Zuiderzeegebied”, p. 64, waarin echter geen gegevens van deze maand voorkomen. (t. K.).

Anas a. acuta L. — Pijlstaart.

Op 26 M e i 1937 nam ik met den bewaker van het K a m p e r e i l a n d aldaar in het Rechterdiep 1 ♂ waar; vóór 6 Juni zag de bewaker het ex. nog enkele malen.

Voor vroegere zomerwaarnemingen, zie o.a. „Vogels Zuiderzeegebied”, p. 53. (t. K.).

Nyroca fuligula (L.) — Kuifeend.

Op 5 J u n i zag ik in het Zwarte water bij het veer te G e n e m u i d e n een ♂ en ♀ zwemmen, die kennelijk de indruk maakten een paar te zijn.

Op 6 J u n i 1937 nam ik met den bewaker van het K a m p e r e i l a n d aldaar buiten de mond van het Ganzediep 1 ex. waar en verder uit de kust nog 2 ex. (t. K.).

Op de Friesche meren werden door mij, in zomermaand, herhaaldelijk paartjes waargenomen. Zoo zag ik, in de tweede week van J u n i 1937 herhaaldelijk een paartje zwemmen en door het riet scharrelen op een veenplas bij T i e t j e r k. Het is me, ondanks veel moeite, echter niet gelukt een nest te vinden. (de Vries).

Voor vroegere zomerwaarnemingen zie o.a. „Vogels Zuiderzeegebied”, p. 67. (t. K.).

Oidemia n. nigra (L.) — Zwarte zeeëend.

Op 29 Maart 1937 nam ik op het K a g e r m e e r zeker wel gedurende 3 kwartier een drietal zwarte zeeëenden waar, die voortdurend vrij dicht bijeen bleven en telkens gezamenlijk duikend blijkbaar op zoet water voedsel zochten, hetgeen overigens vrij zelden schijnt voor te komen.

(J. C. Koch).

Verdere waarnemingen uit het binnenland, sinds het verschijnen van de lijst van van Oordt en Verwey gepubliceerd, zijn te vinden in „Ardea”, 15, p. 87 (Grouwen Giethoorn); 16, p. 52 (Hattem); 18, p. 27 (Kagermeer, 10 Febr. 1928 10 ♂♂ en 1 ♀ en 1 April „nog een paartje”; en Tietjerk); 21, p. 51 (Moordrecht); 23, p. 24 (Kleine Wielen bij Tietjerk, Fr.); 25, p. 93 (Kleine Wasmeer bij Hilversum en Breukelerveen); dit tijdschr. 9, 1936, p. 82 (Kampen boven de IJsselbrug). Niet opgenomen zijn hieronder gevallen van voorkomen in binnendijkse sloten langs de Zuiderzee. Veel der bovengenoemde voorwerpen waren olievogels. (t. K.).

Mergus m. merganser L. — Grote zaagbek.

Op 6, 9 en 10 Mei nam ik telkens een ♂ en een ♀, wel steeds dezelfde ex., waar, druk duikend op de IJssel boven de brug te Kampen. Vermoedelijk waren ze ook 12 Mei nog aanwezig. Op 15 Mei vond ik in de Bovenhaven, iets verder stroomopwaarts, een dode woerd, mogelijk dezelfde die op 29 April 1937 op een der IJsseloovers was gevangen, en, daar hij nog goed dook, ondanks een blind oog, weer door mij werd losgelaten. Tenslotte nam ik op 6 Juni, met den bewaker van het Kampe-reiland, aldaar bij de mond van het Ganzediep 3 ♀♀ en 1 ♂ waar.

Voor vroegere zomerwaarnemingen in dat gebied, zie dit tijdschr. 5, 1932, p. 88; 8, 1935, p. 28 en 9, 1936, p. 82. (t. K.).

Mergus serrator L. — Middelste zaagbek.

In „Ardea” (26, p. 61) wijst Junger op, dat het 2e geval van nestelen op de Noordwestplaat (zie Koch, dit tijdschr. 8, 1935, p. 77—78) hetzelfde is als het eerste. Het broeden in 1936 op Texel („Ardea”, l.c.) was dus het werkelijke 2e geval. Ook in 1937 broedde de middelste zaagbek volgens Thijsses weer op Texel (zie „Lev. Nat.”, 42, p. 95). (t. K.).

Phalacrocorax a. aristotelis (L.) — Gekuipte aalscholver.

Op 18 Maart 1937 werd een juv. ex. gevonden tussen Noordwijk en Zandvoort, met verbrijzelde kop. Het ex. werd gedetermineerd door Dr. Junger („Lev. Nat.”, 42, p. 28). Dit is dus het 18e inlandse ex. (zie „Limosa”, 10, p. 64). (t. K.).

Sula bassana (L.) — Jan van Gent.

Op 11 September 1937 werd te Vianen een Jan van Gent bemachtigd. Ik ontving dezen vogel, een ♀ ad., ter preparering. (Jb. van de Peppel). Vorige waarnemingen uit het binnenland zijn: 13 Sept. 1915 Linne a. d. Maas (Hens, Avif. Limb., p. 128); 5 Jan. 1922 Driel (G.) („Ardea”, 12, p. 3); Oct. 1925 Willemsdorp (dit tijdschr., 4, 1932, p. 111); ± midden Nov. 1932 Ede (ibidem, 5, p. 124). (t. K.).

Podiceps gr. griseigena (Bodd.) — Roodhalsfuut.

Op 2 Februari 1937 en op 21 Maart 1937 nam ik resp. op het Ververschingskanaal in Den Haag en op het Kagermeer telkens één ex. van de roodhalsfuut in winterkleed (op zoet water) waar. (J. C. Koch). Afgezien van waarnemingen, die positief of dubieus met broeden samenhangen (zie „Ardea”, 18, p. 11 en dit tijdschr., 5, 1932, p. 153 en 6, p. 34), waren sinds

het verschijnen van de lijst van Oordt en Verwey slechts twee gevallen van voorkomen in het binnenland vermeld: 1 Maart 1929, 1 ex. in de buurtschap Oosterholt bij Kampen (coll. ten Kate; dit tijdschr. 2, 1930, p. 179) en 28 Maart 1929 1 ex. doodgevonden in een weiland bij Almelo („Ardea”, 19, p. 30).

Dit jaar zijn er echter verscheidene nieuwe waarnemingen bijgekomen: 7 Febr. 1 ex. Amsterdamsche Waterleiding-duinen („Lev. Nat.”, 42, p. 383); „in Februari” onder meer waargenomen op de Bergsche plassen bij Rotterdam, in de Biesbosch en 3 ex. in de Oude Rijn bij Katwijk („Lev. Nat.”, 42, p. 30).

In Engeland schijnt zelfs een soort invasie te hebben plaats gehad: op 30 en vooral op 31 Jan. 1937 werden daar veel duikers, waaronder opvallend veel roodhalsfuten, in het binnenland waargenomen („British Birds”, 30, p. 370—374). Volgens Schüz („Vogelzug”, 8, p. 145) speelde hierbij het weer beslist een rol: enige dagen lang, vóór 31 Januari, woei er een Oostenwind, deels tot sterkte 8 en zelfs 10, gepaard met enkele graden vorst. Overigens ging de wind op 30 Januari aan de engelse kust liggen en is het volgens Schüz onbegrijpelijk, waarom toen toch de duikers het binnenland ingingen. (t. K.)

Colymbus stellatus Pontopp. — Roodkeelduiker.

Zomer 1937 werden zowel op het Kampereiland als in het Eemgebied verschillende roodkeelduikers waargenomen. Op 3 Mei werd mij een ex., nog bijna geheel in winterkleed, levend gebracht; het was een teervogel, gegrepen aan het IJsselmeer. De vogel kon nog goed duiken, waarom wij hem weer vrij lieten in de IJssel.

Begin Mei zag de bewaker geregeld 2 zeeduikers, sp. ? in het Noorddiep op het Kampereiland, 11 Mei was er nog 1 aanwezig.

Op 25 Mei ontdekte de bewaker ook een ex. in prachtkleed in de mond van het Rechterdiep; het ex., dat ondanks teer op de buik goed kon vliegen en duiken, zat op de wal; op 26 Mei kreeg ook ik zelf het ex. goed te zien; ook op 27 Mei was hij nog present, evenals op 28, 29 en 30 Mei.

Over ditzelfde ex. schreef Rinke Tolman in „In Weer en Wind” (1, p. 205—208), terwijl het Ds. J. L. van Schaick gelukte van het op de wal zittende dier een goede foto te maken (ibidem, p. 207).

In het Eemgebied werden vanaf half Mei 5 volwassen roodkeelduikers geregeld aangetroffen; er zou zelfs een nest met 2 eieren door een boer zijn uitgehaald en later zou ook een ex. met twee jongen zijn gesignaleerd. Hoe dit ook zij, in ieder geval waren de vogels nog aanwezig in het begin van Juli. (Zie ibidem, p. 255—256). (t. K.)

Charadrius morinellus L. — Morinelpluvier.

Op 14 Mei 1937 ontving ik een ♂ in prachtkleed, een slachtoffer van de vuurtoren op Ameland. (G. Bosch).

In de lijst van Oordt en Verwey (1925, p. 33) wordt een Brandarisvogel genoemd. In het overzicht van de in de jaren 1924—1928 tegen de vuurtoren „Het Westhoofd” op Goeree aangevlogen vogels behoort het genus *Charadrius* bij de min of meer sporadisch aanvliegers en wordt *morinellus* niet genoemd („Ardea”, 18, p. 158). (t. K.)

Charadrius dubius curonicus Gm. — Kleine pluvier.

In Juni 1937 broedden twee paartjes op „de Beer” (Hoek van Holland), voor zoover bekend het eerste geval sinds 1867 voor de kust van de Noordzee („In Weer en Wind”, 1, p. 252, met foto). (A. B. Wigman).

Volgens Hellebrekers (zie dit no., p. 132) werd reeds op 13 Mei aldaar een

nest gevonden. Voor de Z u i d e r z e e (IJsselmeer)-kust, zie t e n K a t e, „Vogels Zuiderzeegebied”, p. 21 en „Ardea”, 25, p. 81. (t. K.).

Tringa totanus subsp. — Tureluur.

Op 29 J a n u a r i 1937, tijdens de felle koude, vertoefde een tureluur aan de kade te K a m p e n, daar waar de stadsgracht „de Burgel” met de IJssel in verbinding staat. Diezelfde dag zag de bewaker van het Kampereiland eveneens een ex., mogelijk hetzelfde, aan de overzijde van de stad beneden de IJsselbrug. Voor vroegere w i n t e r-waarnemingen in deze omgeving, zie „Vogels Zuiderzeegebied”, p. 34. (t. K.).

Himantopus h. himantopus (L.) — Steltkluit.

De heer J. A. V e r w e y te Zwolle berichtte mij, in de eerste helft van Juni 1937 op twee Zaterdagden een tweetal steltkluiten te hebben aangetroffen temidden van een vischdieven-kolonie aan de IJssel onder Z a l k (Ov.), doch hij slaagde er niet in, een legsel te vinden. De eieren der aldaar broedende weidevogels werden meerendeels stuk getrapt door het grazende vee. Bij een hernieuwd bezoek op 14 Juli waren de vogels verdwenen.

(A. B. Wigman).

Op 18 Juli vertoefde ik in hetzelfde terrein, vond wel enkele stern-legsels, maar bespeurde van steltkluiten niets. (t. K.).

Grus gr. grus (L.) — Kraanvogel.

Op 21 Maart 1937 zag ik omstreeks 12 uur op het K a g e r m e e r een negental kraanvogels boven het eiland de Laak in Noordelijke richting overtrekken. Een dergelijke Westelijke doortrek komt volgens v a n O o r d t en V e r w e y slechts bij hooge uitzondering voor. (J. C. Koch).

Sinds het verschijnen van de lijst van v a n O o r d t en V e r w e y zijn nog de volgende gevallen van westelijke doortrek van kraanvogels gepubliceerd: 20 Maart 1928 ± 30 stuks boven A m s t e r d a m; 22 Maart 1928, 9 stuks → N.O. over B i l t h o v e n („Ardea”, 18, p. 28); 27 Maart—4 April 1931, 1 ex. onder W a s s e n a a r (dit tijdschr., 4, 1931, p. 30—31); 29 Maart 1923, 1 juv. ex. S l i e d r e c h t, coll. H. B. S. Dordrecht (dit tijdschr., 4, 1931, p. 114). (t. K.).

Coturnix c. coturnix (L.) — Kwartel.

Op 9 Juli 1937 werd bij het v l a s t r e k k e n in de W i e r i n g e r m e e r p o l d e r een kwartel op een 10-legsel verstoord. Twee eieren werden daarbij vernield, de overige bevinden zich in mijn coll. Het legsel was gelegen in Sectie C ten Z. van Middenmeer aan de Hoornsche weg. De dichtstbijzijnde broedplaats is, voorzoover mij bekend, de Waard-Nieuwland Polder op Wieringen (zie dit tijdschr., 2, 1932, p. 55—59). (J. R. H. Schaank).

De bedrijfsboer van de uitgestrekte ontginning „Renkumsche Heide”, tusschen H e e l s u m - D o o r w e r t h - W o l f h e z e, die de kwartel uit zijn vorige betrekking in Zeeland goed kent, bemerkte deze soort voor het eerst in dit gebied, waar zij gedurende minstens twintig jaren stellig niet is voorgekomen. Op 30 Juni 1937 hoorde ik van twee hanen herhaaldelijk hun karakteristiek gekraai, doch kreeg er in de onafzienbare rogge-zeeën geen te zien. Toen het koren in de vierde Juli-week werd gemaaid, waren de kwartels gedwongen zich te vertoonen; de tractor-chauffeur wist zelfs een halfwas kuiken te grijpen, waarbij een der ouders zich uit agitatie op een wick van den zelfbinder zette. Deze hoendersoort is in het Geldersche — althans op de Veluwe — uiterst zeldzaam. (A. B. Wigman).

Kampen, September 1937.